

Projekt spoznavanja poklicev

■ **Martina Goričan**, profesorica zgodovine in geografije na *Srednji šoli Ravne, Šolski center Ravne*. V srednji šoli poučuje že 27 let, napisala je nekaj člankov za strokovne revije.

Potrebe na trgu zahtevajo prilagajanje delovne sile in posledično vseživljenjsko učenje. Temu se mora prilagoditi tudi šolski sistem, zato je treba spremljati dogajanje na svetovnem trgu ter mlade pripraviti na nenehno prilaganje na tem področju. Poklici se spreminjajo in treba se je pripraviti na novosti.

Projektno delo

V šolskem letu 2019/2020 smo na *Srednji šoli Ravne* izvedli projekt, v katerem smo spoznavali poklice preteklosti, sedanjosti in prihodnosti. Vsako zgodovinsko obdobje je s svojimi izumi posledično ustvarjalo nove poklice, hkrati pa so se nekateri poklici ukinili. Poklici, ki so izginili ali se postopoma ukinjajo, so: čistilec čevljev, služkinja, brodar, prižigalec luči, suhorobar, strojepisec, furman, brusilec nožev, popravljalec loncev, flosar, dežnikar, urar, krojač, kurjač, tkalec, lovec, ribič, miner, rudar, fotograf, telefonist, brivec, mlinar, sodar, kolar, lončar, kovač, klobučar, slamnikar, lectar, glavnikar, kamnosek ter tapetnik. Na ta način izginja tudi tradicija, kulturna dediščina države postaja siromašnejša.

Raziskava Svetovnega gospodarskega foruma (WEF) napoveduje, da naj bi se v naslednjih letih ukinilo okoli 7 milijonov delovnih mest v petnajstih najrazvitejših državah, največ v administraciji. Nekaj jih bodo zamenjali zaradi drugačne tehnologije. Na drugi strani naj bi v tem času nastalo okoli 2 milijona novih delovnih mest. Trenutno so najbolj iskani zdravstveni delavci, programerji, farmacevti, strojni inženirji in elektroinženirji, delavci v turizmu, obrtni delavci, vozniki tovornjakov ipd. Trg dela se bo moderniziral. Delovna mesta bodo opremljena s tehnološko dovršenimi stroji, namesto človeka bodo v precejšnji meri delali roboti. Roboti so človeku sicer zelo konkurenčni, a človek bo še vedno sprejemal odločitve (Retelj in Mauser, 2020).

Poklice prihodnosti je za več desetletij vnaprej nemogoče napovedati, odvisni bodo od gospodarskih in družbenih razmer. Danes večine poklicev, ki bodo aktualni v

prihodnosti, niti še ne poznamo. Predvidevajo, da se bo čez 20 let pojavilo več kot 60 odstotkov poklicev, ki so danes še neznani. Poklici prihodnosti so virtualni arhitekt, spletni bankir za trgovanje z alternativnim denarjem, varuh podatkov, strokovnjak za obnovo podatkov, analitik za oceno škode, digitalni arheolog, dispečer dronov, koordinator osebne nege, agent za človeške organe, geoinženir za nadziranje vremena in rastlin, trgovec s časom, oblikovalec telesnih delov in organov, strokovnjak za 3D-tiskanje, strokovnjak za oživljanje izumrlih vrst, čistilec in serviser robotov, uničevalec razvijalcev virusov, strokovnjak za brisanje slabih spominov ter pogajalec ob spletnih ugrabitvah (Ma. K., 2016).

Vse to od ljudi zahteva veliko mero prilagodljivosti; na spremembe profila delavca prihodnosti se mora pripraviti ves svet. Treba se je učiti, spremljati novosti, iskati in deliti dobre prakse ter izvajati ostale dejavnosti, da dvignemo raven znanja in kompetenc. Le tako bomo pripravljeni na pomembne spremembe, ki nas v prihodnosti čakajo na področju dela. Več ko imamo informacij o trendih, bolj se zavedamo njihove pomembnosti in se čutimo pripravljene na njih. Tako bomo slovenski delavci tudi čez leta kompetentna konkurenca na svetovnem trgu delovne sile. Delodajalce poleg formalne izobrazbe vedno bolj zanimajo vedenjske lastnosti in delovne izkušnje posameznika na določenem področju.

Prilagajanje trgu

Potrebe na trgu zahtevajo prilagajanje delovne sile in posledično vseživljenjsko uče-

nje. Dosežena izobrazba se lahko nadgrajuje z najrazličnejšimi tečaji in usposabljanji. V Sloveniji obstaja veliko nesorazmerje med ponudbo in povpraševanjem na trgu delovne sile. Prekvalifikacije v druge poklice so nujno potrebne, da se bo delež brezposelnih oseb zmanjšal. V Evropski uniji se je razvil program vseživljenjskega učenja, zato so bili tudi v Sloveniji ustanovljeni centri vseživljenjskega učenja. To so programi, katerih namen je odraslim omogočiti, da pridobijo znanje ter spretnosti nekega poklica oziroma dejavnosti. Centri so zasnovani regionalno in povezujejo socialne partnerje, gospodarstvo in izobraževalne ustanove.

Na tem področju so pomembni tudi medpodjetniški izobraževalni centri, ki so organizacijske enote znotraj srednješolskih centrov. Njihov namen je tudi praktično izobraževanje odraslih za kvalifikacije, prekvalifikacije, specializacije, certifikatno potrjevanje znanj in sposobnosti.

V Sloveniji delujejo tudi centri odličnosti, projektno učenje za mlajše odrasle, študijski krožki, Zveza ljudskih univerz Slovenije itd. Pri vseživljenjskem učenju mislimo na vseživljenjsko izobraževanje odraslih, ki niso uspeli dokončati svoje predhodne izobrazbe ali pa že imajo poklic in samo dopolnjujejo svoje znanje ter sposobnosti oziroma se želijo prekvalificirati. Podjetja, strokovna združenja in druge organizacije so pomembni udeleženci vseživljenjskega učenja, zlasti za specializirana dela, za katera izobraževalne ustanove ne usposablajo.

Takšen primer je dejavnost predelave ovčje volne, ki postaja v Sloveniji vedno bolj iskani material za najrazličnejše izdelke. Gospodarska kriza in konkurenčnost tekstila iz Azije sta vzrok za manjše zanimanje mladih pri vpisu v tekstilne programe srednjih šol v Sloveniji. Posledično imajo predelovalci manj izobražene delovne sile. Prisiljeni so, da bodoče zaposlene izobrazijo sami, največkrat s tečaji in sprotnim usposabljanjem. Prilagajajo se povpraševanju na trgu in uvajajo številne inovacije. Potrebno je nenehno usposabljanje delovne sile. La-

stniki podjetij spremljajo razmere na svetovnem trgu, obiskujejo mednarodne sejme in iščejo tržne niše.

Dijake je treba seznanjati z različnimi poklici, saj sodobni čas zahteva vseživljenjsko učenje. Marsikdo bo v svojem življenju zamenjal tudi več poklicev in ne samo delovnih mest.

Projektno delo: poklic predelovalca ovčje volne

Z dijaki prvega letnika strokovnega izobraževanja, smer strojni tehnik, smo obiskali podjetje, ki že dvajset let odkupuje in predeluje ovčjo volno. Proizvaja številne volnene izdelke. S tem ohranja tradicijo, rejcem ovac omogoča zaslužek in kupcem njihovih izdelkov bolj zdravo bivalno okolje. Reja ovac ima tudi v Sloveniji dolgo tradicijo, saj so ljudje že od nekdaj zelo cenili tople volnene izdelke. Kolovrat za prejo je eden najstarejših tehničnih izumov. V Sloveniji so tropi ovac večinoma majhni, saj se reja prilagaja naravnim danostim. Še vedno veliko rejcev volno uniči. Med slovenskimi avtohtonimi pasmami ima solčavska ovca najkakovostnejšo volno.

Ovčja volna je toplotni izolator, zato jo uporabljajo tudi v ekstremno mrzlih in vročih delih sveta, poleg tega prepušča vlago, prijetna je za kožo, blaži revmatske težave, odbija prah in je primerna tudi za alergike.

Lastnica podjetja nam je predstavila proizvodnjo. Rejci ovce strižejo enkrat ali dvakrat letno, najpogosteje spomladi. Runo zviyejo in pakirajo v bale. Predelovalci volno operejo, sledi postopek vlečenja, ko valji z iglicami ločijo vlakna volne in jih postavijo tako, da so vzporedna. S česljanjem odstranijo še delce, ki ne sodijo v volno. Sledijo predenje, barvanje, tkanje in pletenje.

Danes so na razpolago številni volneni izdelki:

- jurta je bivalni prostor, ki izvira iz Mongolije; slovenska jurta ima leseno ogrodje iz domačega lesa in volneno izolacijo iz slovenske ovčje volne, uporablja pa se predvsem kot počitniški objekt;
- biovolnena toplotna in zvočna izolacija za hiše ima lahko obliko iglanih plošč ali pa je v razsutem stanju; njena prednost je toplotna prevodnost, težka vnetljivost, poleg tega odganja zajedalce, ki ne marajo lanolina, snovi v ovčji volni;

- biovolneni filc za kmetijstvo se uporablja za zastirko, za zaščitni trak pred zmrzaljo, proti polžem in za visoke grede;
- posteljnina iz naravne ovčje preje: odeje, prešite odeje, vzglavniki, nadvložki;
- proizvodnja preje, pletenin in tkanin: nogavice, rokavice, kape, dokolenke, jopice, brezrokavniki, puloverji, preproge, dekorativne zavese, ponči, jakne, ledvični pasovi, prevleke za avtomobile itd.;
- podsednice za konje iz ovčje volne;
- mikana volna za polstenje – mikanka se uporablja kot polnilo za posteljni program in tapetništvo;
- polsteni (filcni) izdelki: copati, torbice, nakit, klobuki, vložki za čevlje itd.;
- volneno polsteno milo: naravno milo mehča kožo, volna odstranjuje odmrle delce;
- ekološki volneni filc za tapetnike, šivilje, gradbeništvo ipd.

Polstenje (filcanje) je ena najstarejših tehnik tekstilne umetnosti, ki se danes uveljavlja tudi v modernem oblikovanju. Pri polstenju se iz nepredene volne ustvarja vlaknovina (kompaktno in trpežno blago), ki ga ni mogoče parati. Filc (volneno blago) se uporablja za nadaljnje krojenje in šivanje ali pa za izdelke, ki ne vsebujejo šivov (torbe, kape, copate itd.).

Uporabljata se dve tehniki:

- suho polstenje (s pomočjo posebnih igel) – uporablja se za manjše dekorativne izdelke;
- mokro polstenje – uporabljamo nepredeno volno in milnico ter z mehansko obdelavo dosežemo, da se vlakna zasidrajo druga v drugo in nastane polst ali filc.

Lastnica podjetja nam je omogočila, da smo postopek mokrega polstenja preizkusili tudi sami:

- natrgali smo kose ovčje volne (ustvarjali smo kos večjega blaga);
- na pladenj smo položili polivinil z mehurčki;
- nanj smo polagali kose volne (v isti smeri), ki smo jih prej malo raztegnili;
- drugo plast volnenih kosov smo polagali pravokotno na prvo;
- tretjo plast smo položili tako kot prvo;
- na narejeno plast iz volne smo položili še volnene kose drugih barv in naredili vzorec, npr. rože;

- to smo pokrili z mrežasto tkanino ter polili z mlačno milnico;
- z gobico smo vtirali milnico ter s krožnimi gibi pritiskali 20 minut;
- blago smo zvalili v rolo, nato pa ga odvili;
- nastalo blago smo zgnatli in stisnili, da je voda odtekla;
- blago smo poravnali, pogladili ter raztegnili v končno velikost;
- izdelek smo sprali s toplo vodo ter posušili.

Nastali so izdelki z najrazličnejšimi motivi.

Pomen projektne dela

Dijaki so spoznali poklice, ki so že izumrli, in se seznanili s poklici, ki še ne obstajajo. Spoznali so poklic obdelovalca ovčje volne, ki je bil v preteklosti zelo razširen, doživel je skorajšnjo ukinitve, zadnja leta pa postaja vedno bolj aktualen. Spoznali so, da je ta dejavnost lahko donosna, se dobro vključuje v lokalno okolje, je ekološko naravnana in zaradi svoje tradicije zanimiva za turiste. Razvijali so kreativnost in ročne spretnosti. Spoznali so nove materiale in njihove lastnosti. Bili so inovativni, sodelovali so v skupini, iskali vire o tej dejavnosti in naredili predstavitev za ostale dijake na šoli. ◀

Viri in literatura

- Ma. K. (2016): To so poklici, ki bodo iskani čez 10, 20 let. *24ur.com*, 7. 12. 2016. Pridobljeno 25. 8. 2020 s spletne strani: <https://www.24ur.com/prva-odlocitev/sluzba/to-so-poklici-ki-bodo-iskani-cez-10-20-let.html>.
- Retelj, Rok; Mauser, Bojana (2020): Poklici prihodnosti – večine niti še ne poznamo. *Posavskizbornik.si*, 7. 2. 2020. Pridobljeno 25. 8. 2020 s spletne strani: <https://www.posavskizbornik.si/ne-spreglejte/poklici-prihodnosti-vecine-niti-se-ne-poznamo-89279>.

